

การค้ากับกลุ่มประเทศอินโดจีน : นโยบายการเมืองจะนำการค้าตลอดกาล?

รังสรรค์ ณะพรพันธุ์

การกระชับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศอินโดนีเซียกับสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม จนถึงขั้นมีข้อตกลงทางการค้าระหว่างประเทศทั้งสองในลักษณะทวิภาคีเมื่อเร็ว ๆ นี้ (ต้นปี 2529) สร้างความผิดหวังและขมขื่นแก่เจ้าหน้าที่กระทรวงการต่างประเทศของไทยไม่น้อย ทั้งนี้เพราะเหตุว่า สมาชิกกลุ่มประเทศอาเซียนได้เคยมีข้อตกลงแบบสุภาพบุรุษว่า รัฐบาลประเทศเหล่านี้จะไม่ทำการค้าโดยตรงกับกลุ่มประเทศอินโดจีน โดยปล่อยให้เป็นเรื่องของภาคเอกชนที่จะตกลงค้าขายกันเอง

และดูเหมือนว่า รัฐบาลไทยได้ปฏิบัติตามข้อตกลงด้วยवादังกล่าวนี้อย่างเคร่งครัด ในขณะที่ประเทศสมาชิกอื่น ๆ ไม่สู้ยินดียินร้ายกับข้อตกลงนี้นัก

ไม่ต้องกล่าวถึงสิงคโปร์ ซึ่งกอบโกยผลประโยชน์จากการค้ากับกลุ่มประเทศอินโดจีนอย่าง เป็นล่ำเป็นสันมาแต่ไหนแต่ไรแล้ว บัดนี้ อินโดนีเซียกำลังเจริญรอยตาม และน่าปวดกระดองใจยิ่ง ก็คือ สาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งเป็นขมั้นกับปุณถึงกับครั้งหนึ่งเคยล้มกลองรบกับเวียดนาม บัดนี้กลับทำมาค้าขายกับเวียดนาม โดยส่งสินค้าผ่านฮ่องกง

ข้อมูลจาก *Direction of Trade Statistics* ของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ช่วยให้เราทราบว่า ฮ่องกงเป็นผู้ขายสินค้าแก่สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามที่มีความสำคัญเป็นอันดับที่ 4 ในระหว่างปี 2521-2524 รองจากญี่ปุ่น อินเดีย และสิงคโปร์ โดยส่งสินค้าออกได้ประมาณปีละ 20-30 ล้านเหรียญอเมริกัน

แต่ในปี 2525 และ 2526 สินค้าออกที่ฮ่องกงส่งไปขายให้เวียดนามมีมูลค่ามากกว่าปีละ 60 ล้านเหรียญอเมริกัน และขึ้นถึงระดับ 80.8 ล้านเหรียญอเมริกันในปี 2527 นับเป็นอันดับสองรองจากญี่ปุ่น (ดูตารางที่ 5)

เจ้าหน้าที่กระทรวงการต่างประเทศไทยได้แต่คร่ำครวญว่า สปีริตแห่งอาเซียนมลายหายไปไหนหมด ไหนว่าจะกอดคอพร้อมเป็นร่วมตาย ภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจสามารถสลายอุดมการณ์ทางการเมืองได้ถึงเพียงนี้หรือ

การเมืองนำการค้ายุคที่หนึ่ง

ในฐานะประเทศเพื่อนบ้าน ไทยติดต่อกับลาว กัมพูชา และเวียดนาม มาแต่อดีตกาล ในบรรดาประเทศเพื่อนบ้านทั้งสาม ไทยค้าขายกับลาวมากกว่าอีกสองประเทศ ทั้งนี้เนื่องจากลาวไม่มีทางออกทางทะเล และสะดวกที่จะนำสินค้าเข้าจากประเทศไทยมากกว่าที่จะนำสินค้าเข้าผ่านกัมพูชาหรือเวียดนาม ดังนั้น ลาวจึงต้องพึ่งพิงไทยโดยธรรมชาติอยู่พอสมควร

ก่อนที่สหรัฐอเมริกาจะกระโดดเข้าไปกระพือสงครามอินโดจีนอย่างเอาเป็นเอาตาย ปริมาณการค้าระหว่างไทยกับกลุ่มประเทศอินโดจีนมีอยู่ไม่มากนัก ในระหว่างปี 2503-2507 ไทยส่งสินค้าออกไปขายให้ลาวประมาณปีละ 60 ล้านบาท เวียดนามปีละ 50 ล้านบาท และกัมพูชาปีละ 6 ล้านบาท

แต่ภายหลังจากที่สหรัฐอเมริกาเข้ามาตั้งฐานทัพในประเทศไทย และไทยยอมตนเป็นเบี้ยหมากรุกของสหรัฐอเมริกาในสงครามอินโดจีน ไทยก็สามารถส่งสินค้าออกไปขายให้แก่กลุ่มประเทศอินโดจีนเพิ่มขึ้นตามลำดับ

ในระหว่างปี 2508-2517 ไทยส่งสินค้าออกไปขายให้แก่ลาวเฉลี่ยปีละ 250 ล้านบาท เวียดนามปีละ 210 ล้านบาท และกัมพูชาปีละ 120 ล้านบาท การขยายตัวของการค้าระหว่างไทยกับกลุ่มประเทศอินโดจีน ระหว่างปี 2508-2517 จึงเป็นผลพวงจากการที่ไทยยอมเป็นบริวารของสหรัฐอเมริกาอย่างสัตย์ซื่อ

การเมืองนำการค้ายุคที่สอง

ภายหลังจากสหรัฐอเมริกาพ่ายแพ้สงครามอินโดจีนฤดูแล้งปี 2518 สถานะการค้าระหว่างประเทศไทยกับเวียดนามและกัมพูชาเริ่มเปลี่ยนแปลงไปอย่างเห็นได้ชัด ในขณะที่การค้าระหว่างประเทศกับลาวได้รับผลกระทบกระเทือนอยู่บ้าง แต่ก็ไม่ปรากฏชัดเจนเท่าอีกสองประเทศ

ไทยกับเวียดนาม

ในระหว่างปี 2503-2507 ไทยส่งสินค้าออกไปขายแก่เวียดนามโดยถัวเฉลี่ยปีละ 50 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเป็นปีละ 240 และ 195 ล้านบาทระหว่างปี 2508-2512 และ 2513-2517 ตามลำดับ

ในช่วงสองปีแรกที่มีการรวมเวียดนามได้เข้ากับเวียดนามเหนือ การค้าระหว่างประเทศไทย-สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามซบเซาลงไปเป็นอันมาก

ไทยขายสินค้าออกได้เพียง 59.0 และ 23.4 ล้านบาทในปี 2518 และ 2519 ตามลำดับ ความซบเซาในช่วงนี้เกิดจากปัญหาภายในของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามเอง หาได้เกิดจากนโยบายต่างประเทศของรัฐบาลไทยแต่ประการใดไม่ เพราะทั้งรัฐบาลม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช และรัฐบาลม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช มิได้ประกาศเป็นปฏิปักษ์หรือดำเนินนโยบายเผชิญหน้ากับสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

ในระหว่างปี 2520-2523 การค้าระหว่างไทยกับสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม กลับสู่สภาวะปกติ ไทยส่งสินค้าออกไปขายให้แก่เวียดนามโดยถัวเฉลี่ยปีละ 312 ล้านบาท ซึ่งมากกว่าตัวเลขถัวเฉลี่ยระหว่างปี 2508-2517 เสียอีก

อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากที่สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามนำกองทหารเข้ายึด กัมพูชา และโค่นล้มรัฐบาลพลพต-เอียง ซารีในปี 2522 ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับเวียดนาม เริ่มเสื่อมทรามลง และต้องเผชิญหน้ากันด้านกำลังอาวุธด้วยความถี่ค่อนข้างสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณชายแดน

ความสัมพันธ์ที่เสื่อมทรามลงนี้มีผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศทั้งสองด้วย ในระหว่างปี 2524-2528 การค้าระหว่างประเทศทั้งสองได้หดตัวลงไปเป็นอันมาก สินค้าออกของไทยลดลงเหลือประมาณปีละ 10-20 ล้านบาท ยกเว้นปี 2527 ซึ่งมีถึง 197.8 ล้านบาท (ดูตารางที่ 3)

ไทยกับกัมพูชา

ในระหว่างปี 2503-2507 ไทยขายสินค้าออกให้แก่กัมพูชาได้ถัวเฉลี่ยปีละ 6 ล้านบาท ลดลงเหลือปีละ 500,000 บาทระหว่างปี 2508-2512 การค้าระหว่างประเทศทั้งสองได้ขยายตัวถึงจุดสุดยอดหลังจากที่รัฐบาลอเมริกันหนุนหลังให้นายพลลอนนอลโค่นเจ้าสีหนุ ซึ่งเป็นจุดหัวเลี้ยวหัวต่อที่ทำให้เขมรแดงขยายอำนาจและอิทธิพลอย่างกว้างขวาง

สงครามกลางเมืองทำให้กัมพูชามีข้าวไม่พอกิน และต้องหันมาซื้อสินค้าประเภทอาหารจากไทย ด้วยความช่วยเหลือของรัฐบาลอเมริกันในระหว่างปี 2513-2517 ไทยขายสินค้าออกให้แก่กัมพูชา โดยถัวเฉลี่ยปีละ 242 ล้านบาท ในปี 2518 ตัวเลขนี้ลดลงเหลือ 131.6 ล้านบาท ซึ่งเกือบทั้งหมดเป็นการส่งออกช่วงต้นปีก่อนที่เขมรแดงจะยึดอำนาจรัฐได้

ภายหลังการจัดตั้งรัฐบาลพลพต การค้าระหว่างประเทศไทยกับกัมพูชาก็อยู่ในสภาพลุ่มๆ ดอนๆ ในระหว่างปี 2519-2520 ไทยส่งสินค้าออกไปขายให้แก่กัมพูชาได้เพียงปีละ 10 ล้านบาทเศษ และไม่ได้ส่งออกเลยในปี 2521 ในระหว่างปี 2522-2524 ไทยขายสินค้าให้แก่กัมพูชาได้ 930.9 ล้านบาท (เฉลี่ยปีละ 310 ล้านบาท) เฉพาะปี 2523 เพียงปีเดียวขายได้ถึง 659.1 ล้านบาท

อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่ปี 2525 เป็นต้นมา การค้าระหว่างไทยกับกัมพูชาก็อยู่ในสภาพซบเซาโดยตลอด มูลค่าสินค้าออกของไทยระหว่างปี 2525-2528 มีเพียง 52 ล้านบาท (เฉลี่ยปีละ 13 ล้านบาท) (ดูตารางที่ 2)

ไทยกับลาว

ดังได้กล่าวมาแล้ว ลาวจำต้องพึ่งไทยในด้านการค้าระหว่างประเทศ ด้วยเหตุนี้เอง แม้ลาวจะหันเหสู่แนวทางสังคมนิยมในปี 2518 แต่การค้าขายกับไทยยังคงเป็นไปตามปกติ

ในระหว่างปี 2513-2517 สินค้าออกที่ไทยส่งไปขายให้แก่ลาวมีมูลค่า 2,423.8 ล้านบาท (เฉลี่ยปีละ 485 ล้านบาท) แม้ในปี 2518 จะตกลงมาสู่ระดับ 254.4 ล้านบาท แต่หลังจากนั้นก็กลับมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจนอยู่ในระดับ 910.5 ล้านบาทในปี 2523 และกลับมีแนวโน้มลดลงในระยะหลัง

ในระหว่างปี 2518-2522 สินค้าออกที่ไทยส่งไปขายให้แก่สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีมูลค่า 1,930.7 ล้านบาท (เฉลี่ยปีละ 386 ล้านบาท) เพิ่มขึ้นเป็น 3,442.9 ล้านบาทระหว่างปี 2523-2527 (เฉลี่ยปีละ 689 ล้านบาท) และตกอยู่ในระดับ 534.2 ล้านบาทในปี 2528 กระนั้นก็ตาม ไทยยังคงเป็นผู้ขายสินค้ารายใหญ่ให้แก่ลาว สินค้าเข้าของลาวร้อยละ 35-40 นำเข้าจากประเทศไทย

ดุลการค้าไทยกับอินโดจีน

ข้อมูลการค้าระหว่างไทยกับลาวบ่งชี้ว่าไทยมีดุลการค้าเกินดุลกับลาวตลอดช่วงเวลาระหว่างปี 2503-2528 โดยมีส่วนเกินดุลมีถึง 7,887.4 ล้านบาท ตลอดช่วงเวลา 26 ปีดังกล่าวนี้ (ดูตารางที่ 1)

ในกรณีของกัมพูชา แม้ไทยจะขาดดุลการค้ากับกัมพูชาในระหว่างปี 2519-2521 แต่ส่วนขาดดุลการค้าก็มีเพียงน้อยนิด (รวม 6.5 ล้านบาท) ในช่วงเวลา 26 ปีระหว่างปี 2503-2528 ไทยขาดดุลการค้ากับกัมพูชาเพียง 3 ปีเท่านั้น ปีอื่นๆ นอกนั้นล้วนแต่มีดุลการค้าเกินดุลทั้งสิ้น โดยที่ส่วนเกินดุลการค้าสุทธิมีถึง 2,302.4 ล้านบาทตลอดช่วงเวลา 26 ปี (ดูตารางที่ 2)

ในกรณีของเวียดนาม ไทยขาดดุลการค้าเวียดนามเพียง 2 ปี ในรอบเวลา 26 ปี (2503-2528) ได้แก่ ปี 2525 และ 2528 นอกนั้นก็ล้วนแต่มีดุลการค้าเกินดุล โดยที่ส่วนเกินดุลสุทธิมีถึง 3,745.2 ล้านบาท (ดูตารางที่ 3)

กล่าวโดยสรุปก็คือ ในช่วงเวลา 26 ปี (2503-2528) ที่ไทยทำมาค้าขายกับกลุ่มประเทศอินโดจีน ไทยมีดุลการค้าเกินดุลถึง 13,935 ล้านบาท

ความสัมพันธ์อาเซียนกับอินโดจีน

ภายหลังจากที่สงครามอินโดจีนยุติลงนับตั้งแต่ปี 2518 เป็นต้นมา การค้าระหว่างประเทศอาเซียนกับกลุ่มประเทศอินโดจีนมีอยู่ไม่มากนัก

ข้อมูลระหว่างปี 2518-2527 ซึ่งเก็บรวบรวมโดยกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) บ่งชี้ว่า สิงคโปร์เป็นประเทศที่ทำมาค้าขายกับกลุ่มประเทศอินโดจีนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ไทย ในขณะที่กลุ่มประเทศอินโดจีนนำสินค้าเข้าจากสิงคโปร์ 749 ล้านดอลลาร์อเมริกันระหว่างปี 2518-2527 แต่นำเข้าจากไทยเพียง 381.7 ล้านดอลลาร์อเมริกันในช่วงเวลาเดียวกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายประเทศ การณ์ปรากฏว่า ทั้งเวียดนามและกัมพูชาต่างซื้อสินค้าเข้าจากสิงคโปร์มากกว่าไทย เฉพาะลาวเท่านั้นที่ต้องพึ่งสินค้าเข้าจากไทยมากกว่าสิงคโปร์ (ดูตารางที่ 4)

ส่วนฟิลิปปินส์ มาเลเซีย และอินโดนีเซียนั้น ทำมาค้าขายกับกลุ่มประเทศอินโดจีนน้อยมาก อินโดนีเซียไม่มีความสัมพันธ์ทางการค้ากับลาวและกัมพูชาเลย แต่ค้าขายกับเวียดนามเพียงเล็กน้อย

อย่างไรก็ตาม เป็นที่คาดได้ว่า ปริมาณการค้าระหว่างอินโดนีเซียกับเวียดนามจะเพิ่มขึ้นมากในอนาคตอันใกล้นี้ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ระดับสูงของรัฐบาลทั้งสองประเทศได้ตกลงใจหลายกำแพงกีดขวางการค้าระหว่างประเทศทั้งสองแล้ว

นับตั้งแต่ปี 2525 เป็นต้นมา มูลค่าการค้าระหว่างประเทศกับกลุ่มประเทศอินโดจีนได้ลดลงอย่างเห็นได้ชัด ความขัดแย้งระหว่างไทยกับเวียดนาม ซึ่งเขม็งเกลียวมากขึ้นนับตั้งแต่เวียดนามส่งกำลังทหารเข้ายึดกัมพูชาในปี 2522 นับเป็นสาเหตุปฐมฐานที่ทำให้ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับกลุ่มประเทศอินโดจีนเสื่อมทรามลง

การค้าระหว่างไทยกับลาวน่าจะเฟื่องฟูมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน หากแต่เป็นเพราะนโยบายการเมืองที่ทำให้การค้าระหว่างประเทศทั้งสองมีอาจขยายตัวได้มากนัก กล่าวคือ

ประการแรก รัฐบาลมีนโยบายควบคุมการค้ากับลาว โดยอ้างเหตุผลในเรื่องความมั่นคงแห่งชาติ ในปัจจุบันมีสินค้าจำนวน 242 รายการที่รัฐบาลควบคุมการส่งออกป็นนอกราชอาณาจักร ตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ฉบับที่ 16 พ.ศ.2524 การส่งออกซึ่งสินค้าเหล่านี้จำเป็นต้องขออนุญาตกระทรวงพาณิชย์และสภาความมั่นคงแห่งชาติ

ประการที่สอง รัฐบาลมีนโยบายควบคุมการค้าชายแดนตามพระราชกำหนดควบคุมสินค้าตามชายแดน พ.ศ. 2524 ซึ่งให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมควบคุมการค้าสินค้าบางชนิดในบริเวณชายแดน

นอกจากนี้ ยังมีการควบคุมจำนวนด่านศุลกากรที่ส่งผ่านสินค้า ในช่วงที่ความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างประเทศอยู่ในภาวะตึงเครียด รัฐบาลไทยได้ประกาศปิดพรมแดนทุกด่าน เพิ่งจะเปิดให้มีการค้าขายผ่านด่านศุลกากรในจังหวัดหนองคายในเดือนสิงหาคม 2523 และมุกดาหารในเดือนพฤศจิกายน 2524 อีกทั้งยังจำกัดการส่งออกสินค้าควบคุมไม่ให้เกินรายละเอียด 20,000 บาท และต่อมาเพิ่มเป็นไม่เกินรายละเอียด 50,000 บาท ตั้งแต่ปลายเดือนมกราคม 2529 เป็นต้นมา

มาตรการเหล่านี้ไม่เป็นที่แน่ชัดว่า ได้ช่วยให้ความมั่นคงแห่งชาติเพิ่มขึ้นมากนักน้อยเพียงใด แต่ผลกระทบที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ก็คือ เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถใช้อำนาจในการขอลงเงินทองจากพ่อค้าส่งออก การลักลอบส่งสินค้าออกเกิดขึ้นอย่างแพร่หลาย แต่การค้าระหว่างประเทศกับลาวโดยส่วนรวมซบเซาลง (ดูตารางที่ 1 และ 6)

ในขณะที่การค้าระหว่างประเทศกับลาวและเวียดนามซบเซาลง สิงคโปร์สามารถแทรกตัวเข้าสู่ช่องว่างดังกล่าวนี้ด้วยท่วงทำนองงดงามยิ่ง ข้อมูลการค้าระหว่างประเทศในปี 2527 แสดงให้เห็นโดยชัดเจนว่า เวียดนามซื้อสินค้าเข้าจากสิงคโปร์มากเป็นอันดับสาม รองจากญี่ปุ่นและฮ่องกง (ดูตารางที่ 5) และลาวซื้อสินค้าเข้าจากสิงคโปร์มากเป็นอันดับสองรองจากไทย (ดูตารางที่ 6)

ฤาการเมืองจะนำการค้าตลอดกาล?

ในโลกทุกวันนี้ ประเทศต่างๆมีอาจดำรงอยู่ได้อย่างโดดเดี่ยวโดยลำพัง แม้อุดมการณ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจจะแตกต่างกัน แต่ก็มี การติดต่อค้าขายกัน สหรัฐอเมริกาแม้จะเป็นปรปักษ์ทางการเมืองกับสหภาพโซเวียต ก็เชื่อว่าจะมีได้มีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกันเลยบริษัทอเมริกันจำนวนไม่น้อยได้เข้าลงทุนในสหภาพโซเวียต แม้ในยุคสมัยประธานาธิบดีคาร์เตอร์ จะมีนโยบายห้ามส่งธัญญาหารไปขายแก่สหภาพโซเวียต เพื่อประท้วงกรณีที่ประเทศนั้นใช้กำลังทหารรุกรานอัฟกานิสถาน แต่เมื่อราคาธัญญาหารภายในประเทศตกต่ำลง รัฐบาลอเมริกันก็มีอาจทนต่อแรงกดดันของกลุ่มเกษตรกรได้ และการส่งธัญญาหารไปขายแก่สหภาพโซเวียตก็มีเรื่องต้องห้ามอีกต่อไป

ในช่วงก่อนยุคสี่ทันสมัย แม้สาธารณรัฐประชาชนจีนจะดำเนินนโยบายปิดประเทศ แต่ก็มี การงัดประตูก้าระหว่างประเทศเป็นครั้งคราว ทั้งยังได้ระบายสินค้าออกขายในตลาดโลกโดยผ่านฮ่องกงอย่างสม่ำเสมอ ในปัจจุบัน สาธารณรัฐประชาชนจีน มีความขัดแย้งอย่างรุนแรงกับสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และพยายามผลักดันให้ประเทศกลุ่มอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งไทยดำเนินนโยบายเผชิญหน้ากับประเทศนั้น กระนั้นก็ตาม สินค้าออกของจีนกลับหลังไหลเข้าสู่สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามโดยผ่านฮ่องกง

สิงคโปร์เป็นสมาชิกอาเซียนที่มีความหวาดหวั่นอยู่เสมอว่า ประเทศต่างๆ ในเอเชียอาคเนย์จะกลายเป็นโดมิโนตามกลุ่มประเทศอินโดจีน ด้วยเหตุดังนั้นก็จึงพยายามผลักดันให้กลุ่มประเทศอาเซียนต่อต้านกลุ่มประเทศอินโดจีน และดำเนินนโยบายต่างประเทศเสมือนหนึ่งว่า ไทยเป็นเมืองหน้าด่านของสิงคโปร์

แต่ในขณะเดียวกันนั้น สิงคโปร์ก็ทำมาค้าขายกับกลุ่มประเทศอินโดจีนอย่างหน้าขึ้นตาบาน ยิ่งในยามที่ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจจะหว่งไทยกับกลุ่มประเทศอินโดจีนเสื่อมทรามด้วยแล้ว สิงคโปร์สามารถเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากการค้ากับกลุ่มประเทศอินโดจีนได้มากยิ่งขึ้น สินค้าออกของไทยจำนวนมาก เมื่อไม่สามารถส่งไปขายโดยตรงแก่กลุ่มประเทศดังกล่าวนี้ เนื่องจากนโยบายของรัฐบาลไทย ก็ถูกส่งไปสิงคโปร์เพื่อส่งต่อไปยังกลุ่มประเทศอินโดจีนอีกทอดหนึ่ง

กรณีต่างๆ ที่กล่าวถึงข้างต้นนี้ ล้วนแล้วแต่เป็นประจักษ์พยานว่า ประเทศต่างๆ ที่มีผู้นำที่ชาญฉลาดมักจะดำเนินนโยบายในลักษณะที่มีการจำแนกนโยบายการเมืองระหว่างประเทศกับนโยบายเศรษฐกิจจะหว่งประเทศออกจากกันโดยเด็ดขาด ในโลกที่การกีดกันการค้าทวีความเข้มข้นมากขึ้นทุกวันนี้ การดำเนินนโยบายการเมืองและนโยบายเศรษฐกิจจะหว่งประเทศจะต้องมีความยืดหยุ่น เพื่อให้สังคมเศรษฐกิจไทยได้รับประโยชน์สูงสุด

ในขณะที่ไทยคบหากับสหรัฐอเมริกาเยี่ยงมหามิตร จนถึงกับยินยอมเป็นเบี้ยหมากรุกทางการเมืองระหว่างประเทศของมหาอำนาจบางประเทศนั้น แต่ไทยกลับต้องประสบกับมาตรการที่มีผลในการกีดกันการค้าจากมหาмирระลอกแล้วระลอกเล่า ชนิดที่เพื่อนตายมิพึงปฏิบัติต่อกัน

ในขณะที่ประเทศสมาชิกอาเซียนผลักดันให้ไทยเผชิญหน้ากับกลุ่มประเทศอินโดจีน แต่สมาชิกบางประเทศก็เก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากการค้ากับกลุ่มประเทศดังกล่าวนี้ สิงคโปร์นับเป็นอุทาหรณ์อันดี บัดนี้อินโดนีเซียกำลังเจริญรอยตามสิงคโปร์ มิใช่ต้องกล่าวถึงสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งส่งสินค้าออกไปยังกลุ่มประเทศอินโดจีนโดยผ่านฮ่องกง

คำกล่าวที่ว่า 'ไม่มีมิตรแท้ และไม่มีศัตรูถาวร' เป็นจริงไม่เฉพาะแต่การเมืองภายในประเทศเท่านั้น หากทว่ายังเป็นจริงในทางการเมืองระหว่างประเทศอีกด้วย

เราจะต้องเสียค่าใช้จ่ายอีกอย่างน้อยเพียงใด เพื่อที่จะเรียนรู้บทเรียนบทนี้

หมายเหตุ บทความเรื่องนี้เผยแพร่สู่สาธารณชนในยุครัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ อันเป็นยุคที่สภาความมั่นคงแห่งชาติมีอิทธิพลในการกำหนดนโยบายต่างประเทศ รัฐบาลเปรมดำเนินนโยบายเป็น ‘ปรปักษ์’ กับเวียดนาม และหนุนหลังเขมรแดงเพื่อจำกัดอิทธิพลของเวียดนามในอินโดจีน ตามการชี้แนะของสหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐประชาชนจีน เมื่อสิ้นยุครัฐบาลเปรม รัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ดำเนินนโยบาย ‘เปลี่ยนสนามรบอินโดจีนเป็นสนามการค้า’

ตารางที่ 1
มูลค่าการค้าระหว่างประเทศไทยกับลาว
ปี 2503-2528
(ล้านบาท)

ปี	สินค้าส่งออกของไทย	สินค้านำเข้าของไทย	ดุลการค้า
2503-2507	310.3	9.0	301.3
2508-2512	100.3	0.3	100.0
2513-2517	2,423.8	418.8	2,005.0
2518	254.4	102.4	152.0
2519	376.1	46.8	329.3
2520	291.2	48.3	242.8
2521	360.5	0.1	360.4
2522	648.5	54.0	594.5
2523	910.5	37.2	873.3
2524	585.8	17.5	568.3
2525	776.1	38.7	737.4
2526	762.1	26.9	735.2
2527	408.4	24.0	384.4
2528	534.2	30.7	503.5

ที่มา : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์

ตารางที่ 2
มูลค่าการค้าระหว่างประเทศไทยกับกัมพูชา
ปี 2503-2528
(ล้านบาท)

ปี	สินค้าส่งออกของไทย	สินค้านำเข้าของไทย	ดุลการค้า
2503-2507	32.0	0.5	31.5
2508-2512	2.5	0.042	2.4
2513-2517	1,211.4	41.4	1,170.0
2518	131.6	8.0	122.6
2519	11.2	14.3	-3.1
2520	9.6	12.9	-3.3
2521	-	0.1	-0.1
2522	170.2	0.0	170.2
2523	659.1	0.04	659.1
2524	101.6	0.2	101.4
2525	36.1	0.1	36.0
2526	4.9	0.0	4.9
2527	0.9	0.0	0.9
2528	10.1	0.2	9.9

ที่มา : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์

ตารางที่ 3
มูลค่าการค้าระหว่างประเทศไทยกับเวียดนาม
ปี 2503-2528
(ล้านบาท)

ปี	สินค้าส่งออกของไทย	สินค้านำเข้าของไทย	ดุลการค้า
2503-2507	251.6	20.5	231.1
2508-2512	1,206.0	26.8	1,179.2
2513-2517	974.5	80.6	893.9
2518	59.0	17.4	41.6
2519	23.4	7.7	15.7
2520	317.6	2.4	315.2
2521	239.1	10.1	229.0
2522	435.6	12.5	423.1
2523	254.2	21.9	23.3
2524	9.5	8.5	1.0
2525	15.5	19.2	-3.7
2526	20.8	9.4	11.4
2527	197.8	15.2	182.6
2528	8.8	16.0	-7.2

ที่มา : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์

ตารางที่ 4

การค้าระหว่างประเทศกลุ่มอาเซียนกับกลุ่มประเทศอินโดจีน

รวมปี 2518-2527

(ล้านเหรียญอเมริกัน)

ประเทศกลุ่ม อาเซียน	ลาว		กัมพูชา		เวียดนาม	
	สินค้าเข้า	สินค้าออก	สินค้าเข้า	สินค้าออก	สินค้าเข้า	สินค้าออก
อินโดนีเซีย	-	-	-	-	2.0	24.0
มาเลเซีย	-	30.0	1	-	4.0	22.0
ฟิลิปปินส์	0.2	-	10.1	0.2	14.7	3.2
สิงคโปร์	96.0	13.0	168.0	6.0	485.0	218.0
ไทย	249.7	21.6	54.6	2.8	75.8	6.1

ที่มา : IMF, *Direction of Trade Statistics*, various issues.

ตารางที่ 5

มูลค่าสินค้านำเข้าของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

ปี 2521 – 2527

(ล้านเหรียญอเมริกัน)

ประเทศ	2521	2522	2523	2524	2525	2526	2527
1. มูลค่าสินค้านำเข้าจาก							
1.1 ญี่ปุ่น	239.8	128.3	124.9	120.1	101.4	131.3	130.7
1.2 ฮองกง	32.8	20.0	33.3	29.9	65.5	60.9	80.8
1.3 สิงคโปร์	44.9	52.8	54.4	79.0	38.2	49.5	78.6
1.4 อินเดีย	63.3	101.3	81.9	81.9	73.7	73.7	73.7
1.5 ไทย	12.9	23.5	13.7	0.5	0.8	1.0	9.5
2. มูลค่าสินค้านำเข้ารวมทั้งสิ้น	1,019.4	972.7	876.6	690.9	546.1	518.5	596.0
3. อัตราส่วนของสินค้านำเข้า จาก (%)							
3.1 ญี่ปุ่น	23.5	13.2	14.2	17.4	18.6	25.3	21.9
3.2 ฮองกง	3.2	2.1	3.8	4.3	12.0	11.7	13.6
3.3 สิงคโปร์	4.4	5.4	6.2	11.4	7.0	9.5	13.2
3.4 อินเดีย	6.2	10.4	9.3	11.8	13.5	14.2	12.4
3.5 ไทย	1.3	2.4	1.6	0.1	0.1	0.2	1.6

ที่มา : IMF, *Direction of Trade Statistics*, various issues.

ตารางที่ 6

มูลค่าสินค้านำเข้าของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ปี 2521-2527

(ล้านเหรียญอเมริกัน)

	2521	2522	2523	2524	2525	2526	2527
1. มูลค่าสินค้านำเข้าจาก							
1.1 ไทย	19,495	34,936	48,942	29,285	36,804	36,444	19,026
1.2 ญี่ปุ่น	5,216	10,053	13,783	9,809	10,695	16,760	5,679
1.3 สิงคโปร์	9,817	12,133	20,423	14,613	13,211	12,449	6,848
2. มูลค่าสินค้านำเข้ารวม	71,092	84,357	123,401	84,980	87,633	92,289	47,994
3. อัตราส่วนของสินค้านำเข้าจาก(%)							
3.1 ไทย	27.4	41.4	39.7	34.5	42.0	39.5	39.6
3.2 ญี่ปุ่น	7.3	11.9	11.2	11.5	12.2	18.2	11.8
3.3 สิงคโปร์	13.8	14.4	16.5	17.2	15.1	13.5	14.3

ที่มา : IMF, *Direction of Trade Statistics*, various issues.